

Uit een en ander kunnen we opmaken, dat er in en sedert 1926 eene algemeene omkeering in de beschouwingen betreffende dit recht van afzetting door classes in onze Gereformeerde Kerken gekomen is.

Of men nu aan de enkelen, die dezen algemeenen ommezwaai van beschouwing niet meemaakten, dat kwalijk mag nemen, zij hier alleen maar gevraagd.

Duidelijk kan nu wel zijn, dat de qualificatie van „nieuw” bij dit kerkrecht niet zonder grond is.

S. GREIJIDANUS.

Een publicatie van de zijde der Vrije Universiteit.

In enkele anti-revolutionaire dagbladen van Dinsdag 10 Mei j.l. stond een gelijkluidend bericht, dat we hier laten volgen:

Naar wij vernemen, zal het eerstkomend nummer van het V.U.-blad de volgende mededeeling bevatten:

Directeuren der Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag hebben van Curatoren der Vrije Universiteit het volgende schrijven ontvangen:

In vervolg op de mededeeling in hun schrijven van 11 Mei 1937, dat aanleiding gegeven heeft tot de publicatie Uwarzijds in het V.U.-blad Nr 35 van Mei 1937, hebben Curatoren der Vrije Universiteit de eer U het volgende te berichten:

„Het verschil van opvatting tusschen enkele hoogleeraren onzer universiteit, dat oorzaak was van de polemiek in voormeld schrijven bedoeld, heeft, zoowel wat betreft den inhoud der vraagstukken, als de wijze van behandeling, de volle aandacht van Curatoren gehad en geleid tot vele bemoeienissen van hun College.

Zij hebben aan de daarbij betrokken hoogleeraren gelegenheid gegeven schriftelijk hun opinie in diverse memories nader uiteen te zetten, en ook verschillende besprekingen gevoerd, zoowel met die hoogleeraren als met andere professoren, daartoe bijzonder door Curatoren uitgenoodigd.

Curatoren aanzelen niet, hunne teleurstelling uit te spreken over de publicatie en verbreiding van opvattingen op principiële terrein, die nog niet voldoende in eigen kring zijn gezien, en over de wijze, waarop de polemiek naar aanleiding daarvan is gevoerd.

Nu het evenwel aan Curatoren gebleken is, dat de zaken door de hoogleeraren in eigen kring (z.g. professorenkrans) besproken worden, een wijze van behandeling, welke Curatoren de juiste achten, vertrouwen zij, dat in dit opzicht een herhaling zal worden vermeden.

Curatoren blijven aan de zaak in haar geheel hun volle aandacht wijden.”

Bovenstaand bericht, dat min of meer een antwoord kan zijn op de motie-Roermond-Venlo, waarover in ons blad geschreven werd, geeft ons aanleiding tot enkele opmerkingen.

Op zichzelf is er iets verheugends in. Het element, dat wij gunstig achten, geeft ons dan ook aanleiding, het artikel, dat wij verleden week hebben aangekondigd, thans achterwege te laten. Alles wat meehelpt kan om den vrede te verkrijgen, zullen wij — al komt het ook nog zoo laat, en al moest er ook veel te lang voor gestreden worden — gaarne helpen steunen, gelijk reeds herhaaldelijk verzekerd werd.

Liefst zouden wij dan ook in een officiële verklaring, als hier boven vermeld, afdoende reden hebben willen vinden voor een algeheel zwijgen. Dit laatste echter lijkt ons nog niet verantwoord, en daarom zullen we toch nog een enkele opmerking ons veroorloven.

Hetgeen in de publicatie aantrekt, is — naast de vermindering van het woord „leergeschieden” — vooral dit: dat de curatoren vertrouwen, dat in de toekomst een herhaling van het gebeurde zal vermeden worden.

Minder juist evenwel lijkt het ons, dat zij dit vertrouwen uitspreken op grond van het enkele feit, dat thans de „zaken”, waarover de Professoren Hepp en Kuyper een polemiek geopend hebben, voorzoover ze de Professoren der V.U. raken, in den kring der V.U. zelf worden besproken. Immers, de „wijze” waarop de zaak is aangepakt, verdient afkeuring op zichzelf, ongeacht de vraag, of nu al of niet in den professorenkring over de zaken gehandeld wordt. Hetgeen in die wijze van polemiek te betreuren viel, was op gronden, die we thans niet herhalen, in zichzelf te veroordeelen.

Een tweede element, dat ons in het gepubliceerde stuk eenigszins bedenkelijk schijnt, ligt in de uitspraak omtrent een gevoel van „teleurstelling” over „de publicatie en verbreiding van opvattingen op principiële terrein, die nog niet voldoende in eigen kring zijn gezien”. M.i. is ook deze clause minder gewenscht. Want in de eerste plaats maakt ze den indruk, dat, nu men naar den éénen kant een kritische opmerking plaatst, ook naar den anderen kant iets in die richting gedaan moet worden, naar het oordeel van Curatoren. Wij hebben daartegen dit bezwaar, dat niet positie gekozen wordt in het strikte recht, doch in utiliteitsoverwegingen. Want — en dit geeft dan nadere motiveering aan ons zoo even genoemd bezwaar — in de tweede plaats achten wij het een onbereikbaar ideaal, dat ooit ofte immer een toestand geschapen zou worden, waarbij „opvattingen op principiële terrein” eerst dan worden gepubliceerd en verbreid, wanneer ze voldoende in eigen kring zijn gezien. Wie als hoogleeraar werkt, heeft zich voortdurend te vragen, of zijn publicaties staan op den grondslag, dien hij voor al zijn werken vrijwillig eenmaal heeft aangenomen. Deze zelfbinding zal dan steeds, stel dat het noodig is, een rem zijn, aangezet in geval de neiging tot overhaaste publicatie mocht bestaan. Maar veel verder dan deze rem kan men, geloof ik, niet gaan. En een verplichting tot zwijgen, zoolang niet overleg gepleegd is, kan m.i. niet worden opgelegd. Ik geloof ook niet, dat de universiteit ze ooit zal kunnen

erkennen. Evenmin als de Theologische Hoogeschool. Een professorenbenoeming is nu eenmaal een zaak van vertrouwen. Het lichaam, dat zulk een benoeming doet, heeft daarom scherp toe te zien, welke opinies zijn voorgedragen door den te benoemen man, dan wel, (in geval er een benoeming geschiedt van iemand, die nog weinig publiceerde), of diens wetenschappelijke gaven en prestaties het in de benoeming uit te spreken vertrouwen wettigen. Verder moet men — met behoud van het gewone toezicht — elkaar zijn gang laten gaan. Wie een rem noodig heeft in den straks bedoelden zin, zal door besprekingen toch niet aan toom te leggen zijn. Indien er fouten van overhaasting in publicatie gemaakt zijn — wij beweren dit niet — dan kunnen die slechts hierin liggen, dat professoren gepubliceerd tegen den wil van de toezienende instanties. Maar we wezen er reeds op, dat hiervan niets gebleken is. Wel is herhaaldelijk de loftrumpet gestoken.

In 't algemeen blijft de moeilijkheid, die men hier in dit bepaalde geval opgelost schijnt te achten, dan ook o.l. zoo groot, dat men beter doet, niet aan de mogelijkheid van een oplossing überhaupt te gelooven. Werkt niet ieder op eigen gelegenheid? Is het ooit mogelijk, op gang te komen en aan den gang te blijven met college geven, artikelen schrijven, tijdschriften vullen, als men bij elken tweesprong der gedachten gehouden is tot voorafgaand overleg? Of zijn er niet altijd in eenvoudigheid des harten beschouwingen voorgedragen, waarover later moeilijkheden ontstaan zijn? Heeft niet Prof. Waterink op het terrein der anthropologie met verwijzing naar de christologie een „voorslag” gedaan, waarover later een nadere verklaring gepubliceerd is, nadat van onderscheiden zijde, ook door Prof. Dr. T. Hoekstra, bezwaren daartegen waren ingebracht? En heeft nog niet enkele weken geleden in „De School met den Bijbel” de betrokken hoogleeraar geprotesteerd tegen de voorstelling, alsof zijn beschouwingen van indertijd, nader aangeduid als zijn „sooma-psychopneuma-theorie”, „van de baan” zou zijn? Heeft hij ze niet verdedigd geheel buiten de V.U. om? Heeft ook niet de historie, die nog pas inzake het kerkrecht (kweste-Drachten) de aandacht van ons volk vroeg, het bewijs geleverd, dat „nieuwe” opvattingen inzake het kerkrecht konden opkomen, zonder dat ze tevoren in academisch overleg konden getoetst worden? Men leze wat Prof. Greijdanus in dit nummer opmerkt onder „Kerkelijk Leven”. Heeft niet Prof. Hepp zelf vóór en na zijn optreden als hoogleeraar dingen geschreven (b.v. inzake de analogia fidei), waarover niet alleen van de zijde van Dr. J. G. Ubbink destijds, maar ook door wijlen Prof. Lindeboom kritiek geöfend is? Nog als predikant van Watergraafsmeer heeft Dr. V. Hepp de stelling verdedigd, dat de dogmatiek nauwer contact had te zoeken met de mystiek, en dat ze haar gebouw meer diende op te trekken in den trant der „voorstelling”. Heeft hij toen niet geprotesteerd tegen de methode, welke voor elk dogma een bepaalde Schriftuitspraak vordert? Dergelijke opinies zijn onder ons — ook blijkens zijn jongste brochures — geenszins communis opinio; en met name tegen de eerste gevoelt ondergeteekende steeds levendiger bezwaar. Heb ik zelf niet al eens opgemerkt, dat ik niet graag alles voor mijn rekening zou nemen, wat ik vroeger schreef? Ik herinner me, eens tegenover Dr. K. Dijk, toen we beiden nog predikanten waren, een citaat, dat hij met instemming van me had overgenomen, te hebben verlonchend in dit blad. Genoeg hiervan. Ik acht het niet oirbaar, iemand te verplichten, zijn private meeningen vóór hij ze publiceert, eerst ter toetsing te geven aan een academischen kring; de academische leergang sluit zulke regelingen m.i. feitelijk uit. Wel acht ik het gewenscht, dat wie voor het volk zoo ingrijpende beschuldigingen uitspreekt als de Professoren Kuyper en Hepp gedaan hebben, zijnerzijds vooraf spreekt met hen, die hij denkt te beschuldigen, indien ze althans elkander zoo na staan, als in het geval der V.U. een feit was. Elke concrete aanwijding in de richting van dit laatste element echter wordt in het stuk der V.U.-curatoren gemist; in plaats daarvan treedt een bezwaar over de spontane publicatie van opvattingen, die geheel thetisch zijn verdedigd en verbreid. Het lijkt ons niet billijk.

Dit voornamelijk acht ik een bezwaar tegen de publicatie van curatoren der V.U.; en met het oog op de toekomst leek het mij niet ongewenscht, hiervan rekenschap te geven.

Overigens zullen we afwachten, wat deze verklaring mocht uitwerken. Het is ons niet bekend, of zij ook o.m. dit gevolg hebben zal, dat de bekende brochuresreeks van het commissie-lid Prof. Dr. V. Hepp zal worden gestaakt. Het zou n.l. — tenzij het tegendeel blijkt — weer kunnen gebeuren, dat hij toch met die brochures verder ging, b.v. op de manier, die ook in de laatste brochure gevolgd is. Men herinnert zich, dat daarbij wel meeningen van professoren der V.U. bestreden werden, doch dat de gegeven letterlijke citaten voor ijverige speurders bleken ontleend te zijn aan de geschriften van een ander, die geen professor der V.U. was. Voorts wees ze naar Kampen.

We zullen daarom aan deze academische verklaring geen kerkelijke consequenties verbinden, die men trouwens ook niet er uit halen kan. We hebben onzerzijds in een artikel naar aanleiding van de motie-Roermond-Venlo precies aangegeven, op welke gronden niet, en op welke gronden wel de uitgave der brochures binnen het raam van ons kerkelijk leven te veroordeelen was naar onze meening. Precies diezelfde lijn, die in dat artikel aangegeven werd, volgen we nog steeds voor ons zelf. Reeds meer dan anderhalf jaar geleden hebben we zoowel in de pers als ook langs anderen weg ons bezwaar tegen de publicatie van Prof. Hepps brochures

kenbaar gemaakt; ter plaatse waar zulks behoort, hebben we dus reeds vóór de synode-zittingen van April j.l., en ook daarna onze houding bepaald, en zullen dit blijven doen. En in afwachting van de langs dezen weg komende dingen volstaan we thans met, naast onze bedenkingen tegen het stuk van Curatoren der V.U., ook onze erkentelijkheid uit te spreken voor het goede element, dat er in ligt; terwijl we voorts, voor wat ons zelf betreft, onze pogingen tot rechtzetting van wat in dezen scheefgetrokken is, zelfstandig zullen hebben voort te zetten. Terwille van de toekomst, waarin discussies over „de publicatie en verbreiding van opvattingen op principiële terrein” nog veelszins noodzakelijk kan worden, achten wij het noodzakelijk, elke ook nog zoo goed bedoelde poging tot pacificatie op een andere dan op de rechtsbasis af te wijzen.

K. S.

Eenzijdigheid?

In den laatsten tijd neemt men het verschijnsel waar, dat principiële beschouwingen, waarvan de consequentie wordt gevraagd, onder ons soms een bestrijding ontmoeten, welke dan neerkomt op een vermaan tegen „eenzijdigheden”. De neiging daartoe verraadt zich — behalve in andere punten — ook nu weer in de bespreking, die in de kerkelijke pers geopend is inzake de schorsing te Drachten.

Ook Ds J. L. Schouten heeft in „Amsterdamsche Kerkbode”, onder den titel „Geen eenzijdigheden”, zich in dezen geest uitgelaten. Aanknappende aan het proefschrift van Dr. M. Bouwman, merkt Ds Schouten op, dat de door Dr. M. Bouwman behandelde kerkrechtelijke kwestie (van het gezag der meerdere vergaderingen) door het schorsingsbesluit van de classis Drachten in het middelpunt der belangstelling geplaatst is, en spreekt hij de hoop uit, dat eenzijdigheden worden vermeden. Zoowel op het recht van den kerkeraad als op dat der meerdere vergaderingen, ook inzake de uitoefening van de tucht, wil Ds Schouten het „volle licht” doen vallen.

Dit laatste nu is ongetwijfeld ook de bedoeling van hen, die tegen Dr. Bouwmans kerkrechtelijke opvattingen hun bezwaren hebben ingebracht. En opdat de daaruit reeds verkregen goede winst niet verloren ga, veroorloven wij ons de opmerking, dat een waarschuwing tegen „eenzijdigheden” in dit verband gevaar loopt, de nuttige uitstraling van het ook door Ds Schouten gewenschte „volle licht” te verhinderen.

Ds Schouten zegt, dat, wanneer hiërarchische symptomen ontdekt worden, de nadruk moet vallen op het recht van de plaatselijke kerk; en dat daarentegen, indien zich independentistische verschijnselen voordoen, op het recht van de meerdere vergaderingen de aandacht dient gevestigd te worden. Nu meen ik, dat een andere weg uitnemender is. Niet pas, als er in de theorieën van sommigen afwijkingen optreden, moet men de weegschaal een anderen kant uit doen slaan; doch veeleer moet door grondige bestudeering van wat recht is, voorkomen worden, dat de vigerende theorie verkeerd, en de praktijk daardoor onwettig wordt.

Overigens weet ik niet, of Ds Schouten in de bezwaren van Prof. Greijdanus independentistische trekken ontdekt heeft. Ds Schouten zegt dit trouwens ook niet. Maar anderen zouden het eens kunnen denken. Ik voor mij geloof er niets van, dat ons blad in de artikelen, die het met grooten dank van Prof. Greijdanus mocht ontvangen, den independentistischen kant heeft uitgestuurd. Ik verwijs slechts naar hetgeen Ds Joh. Jansen (Supplement Chr. Encyclopaedie VI, 233) als voornaamste karaktertrekken der Independenten aangeeft. Hij noemt als de punten 6 en 7, dat volgens de Independenten de besluiten der classica en synodale vergaderingen voor elke gemeente slechts adviseerend en geen beslissend karakter dragen, en voorts, dat de synoden de bevoegdheid missen om een bindende geloofsbelijdenis en bindende formulieren op te stellen.

Nu kan iedereen weten, dat Prof. Greijdanus zijn leven lang tegen deze independentistische opvattingen met woord en daad gestreden heeft. En wanneer deze hoogleeraar er tegen opkomt, dat een kerkeraad zich besluiten opgelegd ziet, welke niet verantwoord zijn tegenover de door de kerken aangegane verplichtingen in de op onderling goedvinden berustende kerkenordering, dan gaat hij daarbij juist uit van de vigerende kerkenordering, en neemt hij derhalve positie in wat langs den weg van het kerkverband gemeenschappelijk besluit geworden is.

Daarom achten wij het beeld, dat Ds Schouten hier gebruikt, misplaatst. Een ruiter te paard, zoo zegt hij, „moet zorgen, dat hij noch naar de eene noch naar de andere zijde overhelt”. Maar wat bereikt men in dit geding met dit beeld? Ik meen van niets. Want het gaat er juist over, of de ruiter op het goede paard is blijven zitten, dan wel op een ander paard is overgewipt. Wanneer in een gezin de zaken niet goed loopen, dan mag iemand, die op verbetering uit is, zich bij het zoeken van den vrede slechts bedienen van de middelen, die hem van rechtwege zijn toegestaan. Als hij tien rechtsmiddelen heeft, en hij gebruikt er maar één of twee, dan is dat inderdaad eenzijdigheid. Maar als hij van de tien geoorloofde middelen er geen één gebruikt en ongeoorloofde middelen kiest, dan is dat geen eenzijdigheid, maar machtsmisbruik. Wie een kind of een schipper op zee eenzijdig voedt, maakt het kind ziek en bezorgt den zeeman scheurbuik; maar wie vergift toedient, valt niet in het kwaad van eenzijdigheid, maar van zonde tegen het 6e gebod. Overigens bedenke men, dat elke vergelijking hinkt.

En daarom zal het spreken over deze dingen principiële moeten blijven.

K. S.

LITE

Het laat

Er ligt van Van E. de auteur M. Boss) een verbl. zoekt. Na is het laa waarmee En hoe f gaan van neer we d

Er is ee Die reis vlucht, hij gaan voor is het ee het sterv ideaal, ee zal zich i staat ver

En dan kunnen z legt, krui Zij heel waar hij loodt, ver is dit Spi het geld f vaderloos dalende li toekomst naam „H

Wat be te trekke einde van Asuncion

„Ben ik ik, „om Spaansch ben ik hi mezelf te verantwo zaam te z kunnen z ben —

in de Mi En ten wat ik n om te h goed als evenmin levensdo leven zel gaan zitt helpen w dat te de — — Ma

En we h zoo —

Zie, in het boek deze au anders g van de gehouden

Wie V werk „I teerbaar er in lig Van E „vlotheic andere i die kort kleinen die ook

En nu lozer de seerend, vlakke, i sterk de gracieuz Men vin de klein boeken sfeer ve bezinnin

Maar diepe le het leve van het aan hee alles in met Asu het oud als in M zez veru den hin Italiaan